

اصلاح الگوی مصرف = اصلاح زندگی است

نگرشی نو بر اقتصاد خانواده

از منظر اسلام

لیدا کاکیا

انتشارات برای دانش

سرشناسه	کاکیا، لیدا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور	نگرشی نو بر اقتصاد خانواده از منظر اسلام / لیدا کاکیا.
مشخصات نشر	تهران : ورای دانش، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	۲۸۱ ص، ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	978-964-2704-78-1
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۷۲-۲۸۱. همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	اسلام و اقتصاد
موضوع	اقتصاد خانواده -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
رده‌بندی کنگره	۱۳۸۸ ن ۲۶۴ ک ۲ / BP۲۳۰
رده‌بندی دیویی	۲۹۷/۴۸۳۳
شماره کتابشناسی ملی	۱۸۳۱۳۸۹

انتهارات وراى دانش

آدرس : تهران، میدان امام حسین (ع)، ۱۷ شهرپور شمالی، خیابان شهید طوفانی، پ ۱۱۴، واحد ۱

تلفن ۰۲۱-۲۳۳۲۷۱۵۸-۲۳۳۱۴۷۸۸ تلفکس ۰۲۱-۲۳۳۰۵۱۱۵ همراه ۰۲۱-۷۳۹۰۱-۹۱۲

www.varayedanesh.ir

E-mail: vd_publisher@yahoo.com

عنوان : نگرشی نو بر اقتصاد خانواده
 مؤلف : لیدا کاکیا
 ویراستاران ادبی : عنایت هاشمی - مژگان مولائی‌راد
 ویراستاران علمی : طاهره شکرچی - فرناز یوسفی
 ناشر : انتشارات ورای دانش
 طراح جلد : عباس خدایی
 نوبت چاپ : اول، زمستان ۱۳۸۸
 لیتوگرافی / چاپ : صحافی : نقش‌آور / علوی / بستان منش
 شمارگان : ۲۰۰۰
 بها : ۴۵۰۰ تومان
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۰۴-۷۸-۱

ISBN : 978-964-2704-78-1

«حق چاپ محفوظ و در اختیار ناشر است»

همه‌ی ما به‌خصوص مسؤولان قوای سه‌گانه، شخصیت‌های
اجتماعی و آحاد مردم باید در سال جدید در مسیر تحقق این
شعار مهم، حیاتی و اساسی یعنی اصلاح الگوی مصرف
در همه‌ی زمینه‌ها برنامه‌ریزی و حرکت کنیم.
(مقام معظم رهبری)

تقدیم به،
اندیشه‌های ژرف، افکار مثبت و انسان‌های فرهیخته،
همه‌ی کسانی که در انتظار بهتر بودن، بهتر شدن و بهتر زیستن هستند.

تقدیم به،
شما خانواده‌ی عزیز که در صدد هستید بهترین فرزندان را که خواهان اصلاح
الگوی مصرف هستید، تقدیم کشور خود کنید.

تقدیم به،
شما که بهترین هستید.

از جناب آقای احمد رضا ایمانی که مؤلف را در
انجام هرچه بهتر این مجموعه یاری نموده‌اند
قدردانی نموده و از خداوند رحمان برایشان
آرزوی سلامتی و موفقیت روزافزون خواهیم نمود.

مؤلف

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
فصل اول : کلیات	
۱۴	خانواده، اصلی‌ترین نهاد اجتماعی
۱۹	اقتصاد خانواده چیست؟
۲۲	اصول اقتصاد خانواده
۲۷	تأثیر عوامل اقتصادی در ازدواج
۳۱	مدیریت هزینه‌های خانواده
۳۸	مدیریت دیگر عوامل مؤثر بر هزینه‌ها
۴۳	مصرف و الگوهای آن
۴۶	مدیریت بحران در اقتصاد خانواده
۴۹	خصوصی‌سازی و اقتصاد خانواده
۵۳	خانواده در زندگی مدرن و اقتصاد خانواده
۵۹	فرزندان و اقتصاد خانواده
۶۲	راه‌های کسب موفقیت در اقتصاد خانواده
فصل دوم : شاخص‌های اقتصاد سالم در خانواده	
۶۸	عفو و گذشت
۷۲	انفاق
۷۶	خمس

زکات	۷۹
قناعت و صرفه‌جویی	۸۲
صداقت و امانت‌داری	۸۹
قرض الحسنه	۹۶
وقف	۱۰۰
عدالت‌خواهی	۱۰۲
کسب درآمد از طریق مشروع (طلب‌روزی حلال)	۱۰۷

فصل سوم : شاخص‌های اقتصاد ناسالم در خانواده

اسراف و تبذیر	۱۱۴
بُخل	۱۲۱
چشم و هم‌چشمی و حسادت	۱۲۵
دروغ	۱۳۱
دزدی	۱۳۷
خشم و طغیان‌گری (سرکشی)	۱۴۱
اضطراب و ترس	۱۴۹
ربا	۱۵۴
احتکار	۱۶۱
فحشا	۱۶۶

فصل چهارم : آثار اقتصاد سالم از جنبه‌های مختلف

آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی روحی - روانی	۱۷۲
- اعتماد به نفس	۱۷۴
- شادابی و نشاط	۱۷۶
- آرامش	۱۸۱

۱۸۴.....	آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی جسمی
۱۸۴.....	- سلامتی و تندرستی
۱۹۱.....	آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی اخلاقی
۱۹۱.....	- راستگویی
۱۹۴.....	- عفت و غیرتمندی
۱۹۹.....	- رضایت‌مندی
۲۰۲.....	آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی فرهنگی
۲۰۳.....	- رشد تحصیلی
۲۰۷.....	- مدیریت صحیح
۲۰۹.....	آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی اجتماعی
۲۰۹.....	- تولید در خانواده (رونق شغلی)
۲۱۳.....	- مصرف در خانواده
۲۱۷.....	آثار اقتصاد سالم از جنبه‌ی اعتقادی (دینی - مذهبی)
۲۱۷.....	- توکل کردن به خدا
۲۲۲.....	- تقوا و پرهیزکاری

فصل پنجم: آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌های مختلف

۲۲۶.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه روحی - روانی
۲۲۸.....	- کاهش اعتماد به نفس و احساس حقارت
۲۳۲.....	- افسردگی
۲۳۷.....	- استرس
۲۴۲.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌ی جسمی
۲۴۲.....	- بیماری‌های سوء تغذیه
۲۴۴.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌ی اخلاقی
۲۴۴.....	- فریب، نیرنگ و حيله

۲۴۷.....	- ظلم و ستم
۲۵۰.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌ی فرهنگی
۲۵۰.....	- افت تحصیلی
۲۵۴.....	- مشکلات اوقات فراغت
۲۵۸.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌ی اجتماعی
۲۵۸.....	- طلاق و جدایی
۲۶۲.....	- اعتیاد
۲۶۷.....	آثار سوء اقتصاد ناسالم از جنبه‌ی اعتقادی (دینی - مذهبی)
۲۶۷.....	- کفر، شرک و نافرمانی خدا
۲۷۱.....	فهرست منابع و مآخذ

خانواده، اولین پایگاه برای زندگی و مهم‌ترین مبنای تشکیل‌دهنده‌ی جامعه است. خانواده، در ایام گذشته به‌طور مستقیم علاوه بر تأمین نیازهای خود، تأمین‌کننده‌ی قسمتی از نیازهای جامعه نیز بود. با گذشت زمان این نقش از عهده‌ی تمام افراد خانواده خارج شد و بر دوش یک یا چند تن از آن‌ها افتاد.

خانواده، از لحاظ اجتماعی، اساسی‌ترین عامل تولید و مصرف کالاها و خدمات در جامعه است و مسؤولیت عمده‌اش بقای نسل می‌باشد. انجام این مسؤولیت مهم نیازمند تکیه بر تقوی اقتصادی بسیار زیادی است. اساس فعالیت‌های اقتصادی اجتماع نیز انجام مسؤولیت‌های مهم خانواده است و برای همین است که اقتصاددانان، خانواده را بنیان زندگی اقتصادی جوامع می‌دانند، از جمله ارسطو که اقتصاد را علم خانه‌داری می‌دانست و اصولاً کلمه‌ی اقتصاد مشتق شده‌ی یونانی اقتصاد و خانواده است. امروزه این گرایش با عنوان اقتصاد خانواده و اقتصاد خانه یکی از شاخص‌ترین گرایش‌های اقتصاد در دنیا می‌باشد.

هر خانواده از منابع متعددی درآمد کسب می‌کند که این درآمد محدود و به مقدار معینی است و به‌هر میزان که اراده کند، در اختیارش نیست. در عوض مخارجی دارد که برای انجام آن از درآمدهایش استفاده می‌کند. فرد برای ادامه‌ی زندگی به کالاهای زیادی نیاز دارد و باید درآمدهایش را به مصرف انواع کالاهای مورد نیاز خود مثل: غذا، پوشاک، مسکن، آموزش، تفریحات و ... اختصاص دهد. درست است که نیازهای افراد بی‌نهایت است؛ اما همان‌طور که شما هم بارها در زندگی با آن برخورد کرده‌اید، درآمد خانواده محدود است و همیشه مقدار محدودی از نیازهایش را می‌تواند برآورده کند. اولین سؤال

درمبحث اقتصاد خانواده به این صورت مطرح می‌شود که : چگونه این درآمد را باید به تهیه‌ی انواع کالاها و خدمات اختصاص دهد؟

اصل هنر اقتصاد چگونگی تخصیص این منابع محدود، به تأمین نیازهای نامحدود انسان‌ها است. مدیریت منابع مالی خانواده از مهم‌ترین وظایفی است که اغلب بر عهده‌ی زنان مدیر و با تدبیر است.

انسان‌ها در طول زندگی کالاهای بسیاری را مصرف می‌کنند. برخی از این کالاها، مثل خوراک و پوشاک برای زندگی افراد لازم و ضروری هستند و برخی دیگر مثل انواع تفریحات و تجمّلات و ... جزو کالاهای لوکس به‌شمار می‌روند.

اولین پرسشی که برای هر فرد مطرح می‌شود این است که کدام کالا را باید مصرف کنم؟ در مصرف یک کالا باید به کدام یک از ویژگی‌های آن توجّه کنم؟ و ارضای کدام جنبه را از مصرف یک کالا انتظار دارم؟

باید توجّه داشت که جواب افراد به این سؤالات متفاوت خواهد بود و این امری طبیعی است. نیازمندی‌های انسان را می‌توان به نیازهای زیستی، اجتماعی، روانی و اخلاقی طبقه‌بندی کرد. بیش‌تر نظریه‌پردازان معتقدند که تا نیازهای مادی انسان برآورده نشود، وی قادر به تأمین نیازهای معنوی نیست، انسان تا زمانی که نیازهای مادی دارد به دنبال نیازهای معنوی نمی‌رود. پس طبیعی است که برخی از نیازهای انسان که برای آن‌ها هزینه می‌کند، مادی نباشند، از میان نیازهای مادی انسان هم همیشه نیازهایی اولویت دارند که در صورت نداشتن آن‌ها زندگی برای فرد امکان‌پذیر نباشد.

اغلب، خانواده‌های با درآمد بالا به‌طور ناخواسته الگوی مصرفی خانواده‌های با درآمد پایین می‌شوند و به این ترتیب مشکلات مالی و اقتصادی در خانواده ایجاد می‌شود؛ چرا که ممکن است با این انتخاب نادرست الگوی مصرف، به نان‌آور خانواده فشار بسیاری وارد شود و این به نوبه‌ی خود می‌تواند مشکلات خانوادگی و اجتماعی بسیاری را برای آن‌ها ایجاد کند.

اولین راه‌یافتن الگوی مناسب مصرف این است که در باورها و ارزش‌های خودمان جست‌وجو کنیم و از خودمان بپرسیم به راستی چرا این‌گونه می‌اندیشیم؟ آیا شیوه‌ی مصرف یک خانواده‌ی ثروتمند صحیح است؟ پاسخ این سؤال را خودتان بدهید. علی‌رغم ضرر و زیانی که در خانواده به‌خاطر از دست رفتن آرامش به شما وارد می‌شود، مصرف بیش از نیاز خانواده نیز چه زیان‌هایی به اقتصاد جامعه وارد می‌کند؟ به‌یاد داشته باشید خود شما باید براساس نیازهای ضروری زندگی شخصی بیندیشید نه براساس نیازهای دیگران!

هیچ‌گاه کسی شما را به‌خاطر مثل دیگران اندیشیدن، تحسین نمی‌کند، به‌عنوان مثال اگر شما بر اثر مصرف بیش از حد نیازتان ورشکسته شوید، کسی کمکتان نمی‌کند. کسی نزد دیگران احترام بیشتری دارد که هیچ‌گاه محتاج آن‌ها نشود، شما با انتخاب الگویی که با درآمدهایتان هم‌خوانی دارد و می‌تواند جوابگوی مهم‌ترین نیازهای شما باشد، می‌توانید به‌همه‌ی خواسته‌هایتان برسید، در عین این‌که هرگز مجبور به دادن قسط یا قرض‌کردن از دیگران نباشید.

در این مجموعه ما بر آن شدیم تا اقتصاد در خانواده را به‌طور کامل بیان کنیم. این کتاب شامل ویژگی‌های اقتصاد سالم در خانواده و تأثیر اقتصاد ناسالم بر این بنیاد اجتماعی کوچک می‌باشد. همچنین آثار اقتصاد سالم بر فرد، خانواده و اجتماع و همچنین آثار سوء اقتصاد ناسالم بر فرد، خانواده و اجتماع مورد بررسی قرار می‌گیرد.

امید است که مجموعه‌ی حاضر مورد توجه خوانندگان محترم قرار گیرد و راهکارهای عملی آن، در تصمیم‌گیری‌های مناسب خانواده‌ها برای دستیابی به اهداف مطلوب و داشتن زندگی مرفه‌تر توأم با آسایش مورد استفاده قرار گیرد.

لیدا کاکیا

زمستان ۱۳۸۸